

„WSZYSTKO GRA - MUZYKA TĘCZĄ MALOWANA”
RÓZNORODNE METODY WSPIERANIA ROZWOJU DZIECI

INNOWACJA
METODYCZNO-ORGANIZACYJNA

OPRACOWANIE:
Elżbieta Naparstek

JANKOWICE, 2014 ROK

*„Ciało ludzkie jest orkiestrą, w której różne instrumenty:
mięśnie, nerwy, słuch i wzrok kierowane są przez dwóch
dyrygentów - Duszę i Umysł”
Emil Dalcroze*

WSTĘP

Opracowanie innowacji pt.: „WSZYSTKO GRA - MUZYKA TĘCZĄ MALOWANA” jest wynikiem moich zawodowych poszukiwań różnorodnych metod wspierania rozwoju dzieci. Pierwsze lata szkolne dziecka mają szczególne znaczenie dla jego dalszego rozwoju. Ważne jest, aby czas edukacji wczesnoszkolnej został jak najlepiej wykorzystany. Jako nauczyciel i wychowawca w klas I-III staram się stwarzać takie sytuacje, aby każde dziecko mogło wykorzystać swój potencjał rozwojowy. Przede mną nowi uczniowie i nowe wyzwania. Pragnę zapewnić dzieciom warunki wszechstronnego rozwoju i odpowiednio wdrożyć do nauki szkolnej. Chciałabym tak prowadzić zajęcia, by każde dziecko mogło w pełni wykazać swoją inwencję twórczą i pomysłowość. Pomyślałam, że znakomitą okazją do tego będzie nauka poprzez zabawę przy dźwiękach muzyki. Codzienne zajęcia chciałabym wzbogacić o zabawy i ćwiczenia prowadzone następującymi metodami:

- aktywne słuchanie muzyki
- tańce w kręgu
- gra na instrumentach perkusyjnych

Stosowanie tych metod nie tylko pozwoli uatrakcyjnić zajęcia. Dostarczy dzieciom nowych sposobów wyrażania siebie i swoich odczuć. Umożliwi zdobywanie nowych doświadczeń, umiejętności i nawyków. Wpłynie na rozwój inwencji twórczej i aktywności uczniów. Zabawa, muzyka i ruch to podstawowe i ulubione rodzaje działalności dziecka w wieku wczesnoszkolnym. Ruch przy muzyce nie tylko prowadzi do rozwoju muzykalności, ale również ma znaczny wpływ na procesy poznawcze - spostrzeganie, wyobrażanie, myślenie. Dzięki zabawom muzyczno – ruchowym u dzieci wyrabia się koncentracja uwagi, kształci szybka orientacja, pamięć a nade wszystko pobudza aktywność. Ruch przy muzyce korzystnie wpływa na prawidłowy rozwój fizyczny dziecka. Zdecydowanie poprawia postawę, koordynację ruchów, wprowadza dyscyplinę wewnętrzną. Ponadto tego rodzaju zajęcia mają ogromne znaczenie wychowawcze. Uczą współdziałania w grupie, podporządkowania się regułom, wyrabiają poczucie solidarności z grupą i współodpowiedzialność. Kształcą wolę oraz łagodzą kompleksy i nieśmiałość.

1. ADRESACI PROGRAMU:

Uczniowie klasy Ic Szkoły Podstawowej im. Stanisława Staszica w Jankowicach.
Innowacja prowadzona w czasie zajęć obowiązkowych przy pełnej realizacji podstawy programowej.

2. WYKONAWCA I OSOBA ODPOWIEDZIALNA:

Elżbieta Naparstek – nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej

3. ROZMIAR PRZESTRZENNY:

Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Jankowicach

4. ROZMIAR CZASOWY:

Pierwszy etap edukacyjny

5. CELE EDUKACYJNE:

a) OGÓLNE

- wszechstronny rozwój organizmu dziecka
- wzbogacanie i kształtowanie osobowości
- rozwijanie i doskonalenie umiejętności interpersonalnych
- podniesienie poziomu kultury muzycznej i ruchowej
- wyrabianie poczucie piękna i doznań estetycznych

b) SZCZEGÓŁOWE

Uczniowie:

- poznają się i integrują, poprzez wspólną zabawę
- stają się tolerancyjni wobec indywidualnych różnic
- czują się dobrze i bezpiecznie w grupie,
- potrafią panować nad swoimi emocjami
- zwiększają poczucia własnej wartości
- kształcą swoją wyobraźnię dźwiękową
- poznają sztukę w sposób zintegrowany
- znają podstawowe cechy muzyki
- potrafią rozpoznać utwory muzyki klasycznej
- znają układy taneczne i potrafią tańczyć w grupie
- tworzą akompaniament z wykorzystaniem instrumentów perkusyjnych

6. SPOSÓB REALIZACJI:

Innowacja prowadzona przy pełnej realizacji podstawy programowej.

a. METODY

- aktywizujące
- praktycznego działania

b. FORMY

- praca zbiorowa, grupowa i indywidualna

7. ZAKRES TREŚCI:

A) AKTYWNE SŁUCHANIE MUZYKI (WG BATTI STRAUSS)

Metoda aktywnego słuchania muzyki wg Batti Strauss polega na łączeniu różnych form aktywności muzycznej: słuchanie, granie, tańczenie i śpiewanie z elementami pantomimy, dramy i różnych form plastycznych. Takie działanie pozwala dzieciom w sposób niewerbalny odkryć różne aspekty dzieła muzycznego: formę, tempo i rytm oraz dynamikę i barwę. Dzięki tej metodzie dzieci kształcą swoją wyobraźnię dźwiękową, odczuwają i przeżywają radość wspólnoty tworzenia. W danym utworze muzycznym mogą pełnić różne role. Raz występują w roli wykonawcy, a za chwilę wcielają się w dyrygenta. Według Batti Strauss słuchanie muzyki powinno zawierać jak najwięcej elementów i maksymalnie wykorzystywać dostępne środki wyrazu i ekspresji. Nie każde dziecko musi zostać muzykiem, nie każde może mieć słuch muzyczny, ale jeśli tylko chce aktywnie słuchać – może być muzykalne na poziomie podstawowym. Najbardziej istotne cechy tej metody to:

1. opracowania ruchowe prezentowanych przykładów muzycznych
2. realizacja instrumentacji
3. możliwość fabularyzacji, wprowadzania zamiany ról i identyfikacji
4. twórczy charakter metody
5. możliwość stosowania rekwizytów.

PRZYKŁADOWE ZABAWY

GIMNASTYKA NA SIEDZĄCO I NA STOJĄCO do melodii „OH SWALLOW”

opracowanie Batti Strauss

Dzieci powoli, rytmicznie wstają i rozluźniają ręce, nogi, głowę, szyję i całe ciało. Wykonują polecenia naśladując czynności wskazane przez prowadzącego- są jego echem. Wstęp: rączki, rączki, rączki – wymachy ramion jak przy maszerowaniu

N: prawą rękę tutaj mam

D: prawą rękę tutaj mam

N: prawą nogę tutaj mam

D: prawą nogę tutaj mam

N: włosy

D: włosy

N: uszy

D: uszy

N: broda

D: broda

N: nos

D: nos

N: hopa, hopa (podskoki) raz dwa trzy (wskazuje dowolna część ciała) x 4

D: hopa, hopa (podskoki) raz dwa trzy (wskazuje dowolna część ciała) x 4

Powtórka całości. (za każdym razem wskazywanie innych części ciała)

EPOI TAJ TAJ - zabawa na siedząco (opr. Lenka Pospišilowa) Epoi (1x kolana) taj taj (2x klaśnięcia) je (dłonie ku górze)

epoi (1x kolana) taj taj (2x klaśnięcia) je (dłonie ku górze)

epoi (1x kolana) taj taj (2x klaśnięcia) epoi (1x kolana) tuki tuki (4 x ramiona)

epoi (1x kolana) tuki tuki (4 x ramiona) je (dłonie ku górze)

LE BASQUE Marin Marias- ar. J. Galway

Pajęczek (zabawa ruchowa)

Biegnie, biegnie, biegnie siup – cyk – cyk- cyk - cyk - cyk/ trójkąt biegnie, biegnie, biegnie siup! – dzyń- dzyń – dzyń- dzyń-dzyń / dzwoneczki całość x4 Taki zły, taki zły, taki zły! – klap klap KLAP x 4 drewnienka/ kastaniety I naprawia z prawej strony, z prawej strony już! – pac –pac- pac- pac- pac, pac, pac, pac tamburyn
I naprawia z lewej strony, z lewej strony już!- bum –bum –bum -bum- bum/ bębenek

DLA ZUZI (for Susanna –duet fortepianowy Marek i Wacek) instrumentalizacja i prosta choreografia

Ustawienie : dzieci siedzą w czworokącie, 3 boki to i 3 gr. instrumentów, czwarty dyrygent.
Np. 1 bok – (żabki) klawesy, naprzeciwko 2 bok (myszki) kastaniety, trzeci bok (bociany) trójkąty. W środku dzieci z chusteczkami – motylki.

COUNTRY DANCE – I/III suita orkiestrowa- Muzyka na wodzie J.F. Haendla - zabawa na siedząco, realizacja w tańcu, instrumentalizacja

Trójkąty, klawesy i bębny

- młynek w górę - trójkąty
- młynek w dół - klawesy
- rozchodzą się - trójkąty
- schodzą się - klawesy
- każdy sobie rząpkę skrobie bum ta ra ra bum – trójkąty i klawesy razem
- maszerują, maszerują, maszerują już; i wachlarzyk dookoła, dookoła już; i jedna noga bum; i druga noga bum; i każdy sobie rząpkę skrobie bum ta rara bum - bębni

POLKA TRISCH TRASCH J. Straussa- instrumentalizacja

Ustawienie: orkiestra po bokach tarki, w środku klawesyn - drewnienka, przed nimi marakasy (dzwoneczki, janczarki) I cz. zaczynają tarki z prawej, potem drewnienka, tarki z lewej i na końcu marakasy /x2 II cz. drewnienka, tarki z obu stron, drewnienka tarki z obu stron. Całość powtarzamy.

B) TAŃCE W KRĘGU (WG JOANNY ZWOLEŃSKIEJ)

Doskonałym sposobem wyrażania ekspresji ruchowej jest taniec, czyli naturalne ruchy ciała, oddające charakter tanecznej muzyki. Wymaga on świadomego wykonywania w tym samym czasie dwóch lub trzech rodzajów czynności. Wyrabia u dziecka umiejętność podejmowania szybkiej decyzji, kształci uwagę oraz pewne zautomatyzowanie i uniezależnienie ruchów. Dziecko tańczy to co czuje, a odczuwa to co niesie mu wraz z muzyką jego wyobraźnia. Tańce w kręgu dają dzieciom poczucie bezpieczeństwa w grupie, wsparcie, radość.

PRZYKŁADOWE UKŁADY TANECZNE:

KLANIANY - Polska – z tradycji ziemi lubelskiej

Ustawienie po linii koła, ustalenie osoby A i B. Tancerze AB ukłon do centrum koła, zwrot dwoma krokami A do B i ukłon do siebie, powrót dwoma krokami i znów ukłon do centrum. Ponownie zwrot dwoma krokami, ale A i B tyłem od siebie i ponownie ukłon. Następnie 32 kroki cwałem po obwodzie.

ENAS MYTHOS – Grecja - tańczony przez rodziny rybaków na powitanie

Przemieszczamy się w prawą stronę po obwodzie koła. Zaczyna prawa noga. W bok, do centrum koła, znowu w bok i wycofujemy się na zewnątrz. Za każdym razem po dostawieniu lewej nogi uginamy kolana.

CET VORKA (Czterwórka) Węgry – zabawa dziecięca chętnie tańczona przez wszystkich

Tanec składa się z dwóch części.

- I. W dowolnym układzie 16 kroków polki lub 32 dowolnych (np.: w parze, w rozsypce, w szeregu)
- II. Cztery kroki w prawą stronę(praw dostaw lewa, prawa dostaw lewa. Prawą nogą akcent z przodu (1), z boku (2) unosimy się na palcach i obie pięty uderzają o podłogę (3, 4). Powrót od lewej nogi znowu 4 kroki i akcent lewą nogą z przodu (1), z boku (2), unosimy się na palcach i znowu obie pięty uderzają w podłogę dwukrotnie (3,4).

NIGUN ATIK Izrael (stara baśń) - taniec weselny Dzieli się na dwie części:

- I. Przemieszczamy się pojedynczo w prawą stronę po linii koła, 5 kroków, balans na zewnątrz 2 klaśnięcia, balans do wewnątrz 1 klaśnięcie
Układ rąk: lewą dłoń trzymamy na własnym lewym ramieniu, prawą na lewej dłoni osoby przed nami.(Układ 4 razy)
- II. Prawa do przodu, lewa do przodu i wycofujemy się 4 krokami na zewnątrz (4x powtarzamy). Ręce podnosimy kiedy wchodzimy do koła, opuszczamy kiedy się wycofujemy. Układ 4 razy

LA DANCE BERGERIENNE Francja- powitanie wiosny lub pożegnanie jesieni

Przemieszczamy się w lewą stronę, wykonujemy 4 kroki. Lewa prawa dostawia, lewa- prawa, lewa – prawa, lewa – prawa. Gdy już jesteśmy na obu nogach wykonujemy lewą nogą punkt z przodu, punkt z boku, punkt z tyłu i tupiemy. Następnie prawa noga robi podobnie, punkt z przodu, punkt z boku, punkt z tyłu i tupie.

Dowolny układ, wersja wiosenna mocniejsze tupnięcia.

JACKN (JACKU) - Chile, Peru - popularna piosenka południowoamerykańska i współczesny układ choreograficzny

Dwie części:

- I. Cztery akcenty przed sobą do centrum koła zaczynamy lewą nogą punkt, prawa punkt, lewa punkt prawa punkt.
- II. 8 kroków przeplatanki, lewa zawsze z przodu, najpierw 4 kroki, potem kolejne 4, ale z unoszeniem rąk ku górze.

C) TĘCZOWA ORKIESTRA – NAUKA POPRZEZ ZABAWĘ Z WYKORZYSTANIEM BUM BUM RUREK

Bum Bum Rurki wykonane z bezpiecznego tworzywa, są lekkie i dokładnie nastrojone. Ich kolorystyka odpowiada określonym dźwiękom. Instrumenty te dają nieograniczone możliwości zabawy oraz edukacji muzycznej poprzez zabawę. Łatwej i szybkiej ucą rytmu. Świetnie sprawdzają się także w nauczaniu melodii oraz harmonii. W trakcie zajęć dzieci korzystając z bum bum rurek ucą się grać proste melodie i twórczo muzykują. Muzykowanie za pomocą kolorowych rurek jest doskonałym wstępem do nauki gry na innych instrumentach. Granie polega na uderzaniu nimi o dowolną powierzchnię, np. ławkę, krzesło

lub kolano czy wewnątrz dłoni. Kolorowe rurki wydobywają wówczas określone, harmonijne dźwięki.

PRZYKŁADOWE ĆWICZENIA:

1. Zabawy rytmem. Najłatwiejsza forma pracy z rurkami. Wykorzystując karty rytmu i dzieląc grupę na zespoły możemy nimi dyrygować za pomocą kolorów.
2. Wstęp do muzykowania. Granie melodii zapisanych za pomocą kolorowych nut. Każdemu kolorowi odpowiada konkretny dźwięk. Zespołowe granie uczy współpracy i koncentracji.
3. Harmonia dźwięków. Tworzenie akompaniamentu do piosenek. Zmieniające się dźwięki melodii na tle granych akordów pomogą usłyszeć harmonię w utworze.
4. Wyrażanie siebie tańcem. Próba zrozumienia zasad rytmu i wymyślania choreografii. Podczas tańca dzieci wyrażają swoje emocje, akcentują mocne części rytmu i uczą się orientacji w przestrzeni.
5. Komponowanie utworów - identyfikacja koloru z nazwą dźwięku. Rysowanie kolorowych kształtów, a następnie ich wygrywanie na rurkach to pierwsze próby komponowania i zastanawiania się nad zagraną harmonią.
6. Konkurencje sportowe. Ćwiczenia gimnastyczne z rurkami pomogą pracować nad motoryką małą i dużą.
7. Działania pobudzające wyobraźnię. Rozwijanie kreatywności i spostrzegawczości dzieci.

8. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ:

Innowacja realizowana będzie od września 2014 do stycznia 2015r. w trakcie zajęć edukacji wczesnoszkolnej.

9. OCZEKIWANE EFEKTY:

- dobra integracja i współpraca uczniów w klasie
- poczucie bezpieczeństwa i zrozumienia w grupie
- panowanie uczniów nad emocjami
- wzrost poczucia własnej wartości
- poznanie podstawowych cech muzyki
- rozpoznawanie wybranych utworów muzyki klasycznej
- umiejętność zaprezentowania prostych układów tanecznych
- tworzenie akompaniamentu z wykorzystaniem różnych instrumentów perkusyjnych

10. ŚRODKI, MATERIAŁY, SPRZĘT

- różnorodne instrumenty perkusyjne
- zestaw bum bum rurek
- sprzęt nagłaśniający
- płyty z utworami muzycznymi
- komputerowa gra edukacyjna „Przybij rurkę”
- materiały plastyczne i tzw. „nietypowe” do tworzenia instrumentów

11. SPRZYMIERZENICY

- rodzice
- nauczyciele
- dyrekcja

12. SPOSOBY OCENY

Innowacja zostanie oceniona poprzez zebranie opinii dzieci, rodziców, wychowawcy oraz innych nauczycieli, na temat stopnia osiągniętych efektów.

13. EWALUACJA

Innowacja będzie podlegała ewaluacji bieżącej, jak i odroczonej. Narzędziem ewaluacji stanie się przede wszystkim obserwacja zachowań uczniów, ich relacja o odczuciach oraz ocena nabytych umiejętności dzieci przez nauczyciela prowadzącego innowację. Ponadto zostanie wykorzystana informacja zwrotna uzyskana od rodziców oraz innych nauczycieli, współpracujących z prowadzącym. Rodzice uczniów biorących udział w innowacji otrzymają sprawozdanie z jej realizacji na podsumowującym zebraniu dla rodziców kl. Ic.

BIBLIOGRAFIA

1. Z. Konaszkiewicz: Szkice z pedagogiki muzycznej.
2. J. Tarczyński: Wychowanie muzyczne w szkole. Zeszyt 253/2000
3. E. Lipska, M. Przychodzińska: Muzyka w nauczaniu początkowym
4. M. Przychodzińska - Kaciczak: Dziecko i muzyka
5. J. Lenartowska: Wesole zabawy rytmiczne
6. A. Dasiewicz- Tobiasz, M. Kępska: Rytmika w klasach I-III.
7. I. Mościcki, L. Tomaszewska: Muzykoterapia. "Wychowanie Fizyczne i Higiena Szkolna". Miesięcznik Ministerstwa Oświaty i Wychowania, 1986/5.
8. K. Nowakowska: Metoda gimnastyki twórczej K. Orffa z elementami metody R. Labana
9. J. Uchyła – Zroski: Muzyka i muzykowanie. [w] Dziecko w świecie sztuki
10. M. Tomaszewska, M. Miler Piosenki i zabawy edukacyjne na bum bum Rurki
11. B. Kubiak, materiały szkoleniowe „Aktywność muzyczno – ruchowa dzieci”
12. J. Zwoleńska, Tańce w kręgu.

W przykładowych ćwiczeniach i działaniach wykorzystano m.in.: zabawy muzyczno-ruchowe w edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej; metodę aktywnego słuchania muzyki wg Batii Strauss; zabawy muzyczno - ruchowe dla dzieci KLANZA; tańce integracyjne i tańce w kręgu wg opracowania Joanny Zwoleńskiej oraz scenariusze zajęć z wykorzystaniem bum bum Rurek wg opracowania Marii Tomaszewskiej i Małgorzaty Miler.